

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 159/2013-7

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 3. apríla 2013 predbežne prerokoval sťažnosť J. N., Ž., zastúpenej advokátom JUDr. M. R., Ž., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 27 C 221/2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. N. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. januára 2013 doručená sťažnosť J. N., Ž. (ďalej len „sťažovateľka“), pre namietané porušenie jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom

Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 27 C 221/2010.

Z podania a jeho príloh vyplynulo, že sťažovateľka podala 20. októbra 2010 na okresnom súde návrh na rozvod manželstva. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 27 C 221/2010 z 12. januára 2011 manželstvo rozviedol, maloletého syna manželov zveril do starostlivosti sťažovateľky a zaviazal odporcu na platenie výživného v sume 50 eur mesačne. Sťažovateľka podala proti rozsudku v časti stanovenia výživného odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 6 Co 121/2010 z 27. apríla 2011 tak, že rozsudok v časti výživného zrušil a vrátil vec prvostupňovému súdu na nové konanie. Okresný súd určil vo veci pojednávania na 7. október 2011 a 25. november 2011, na ktoré sa odporca bezdôvodne nedostavil. Sťažovateľka požiadala 22. mája 2012 okresný súd o určenie ďalšieho termínu pojednávania. Odporca sa nedostavil ani na ďalšie pojednávanie, ktoré sa konalo 26. septembra 2012. Sťažovateľka podala 26. novembra 2012 na okresnom súde sťažnosť na prietahy v konaní. Súd však do podania sťažnosti ústavnému súdu neurčil vo veci ďalšie pojednávanie. K sťažnosti sťažovateľka nepripojila spôsob vybavenia jej sťažnosti na prietahy v konaní.

V sťažnosti sa ďalej uvádza:

„Sťažovateľka poukazuje na to, že do dnešného dňa i napriek viac ako 2 ročnému konaniu, nie je vo veci stanovenia výšky výživného na mal. dieťa právoplatne rozhodnuté, i keď je súd povinný vo veci maloletých konať prednostne, pričom nie je reálny predpoklad ukončenia súdneho sporu v blízkej budúcnosti. Sťažovateľke na výživu mal. dieťaťa otec-odporca nezaplatil nikdy žiadne výživné a sťažovateľka platí všetky náklady výlučne zo svojich príjmov. Sťažovateľka má za to, že sa nejedná o vec, ktorá by bola právne zložitá, vznikajú bezdôvodne prietahy v konaní, dĺžka konania je k skutkovému základu neprimerane dlhá a postup súdu neefektívny.

Sťažovateľka si uplatňuje primerané finančné zadosťučinenie v sume 3.000,- eur, ktoré dôvodí pretrvávajúcim pocitom neistoty, márnosti a nespravodlivosti, pričom tieto negatívne pocity vyvolané postupom súdov spôsobujú sťažovateľke permanentný stres,

a zaťažujú ju aj po finančnej stránke. Sťažovateľka musí zo svojho príjmu sama hradiť všetky výdavky na svojho takmer 11 ročného syna, otec na mal. dieťa nikdy neplatil a neplatí žiadne výživné, nezaujíma sa o jeho vývoj, nikdy mu nekúpil žiadne darčeky a ani sa nezúčastňuje žiadnych pojednávaní a aj kvôli takémuto postupu súdu, sťažovateľka do dnešného dňa nedisponuje právoplatným rozhodnutím o stanovení výživného i napriek tomu, že od rozvodu uplynuli už dva roky.“

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd vo veci jej sťažnosti vydal tento nález:

„Základné právo sťažovateľky J. N., ako zákonnej zástupkyne mal. M. N., uvedené v čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo postupom Okresného súdu v Žiline v konaní č. k. 27 C 221/2010 porušené.

Sťažovateľke sa priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 3.000,- eur, ktoré je Okresný súd v Žiline povinný zaplatiť sťažovateľke do 2 mesiacov od doručenia nálezu.

Okresný súd v Žiline je povinný uhradiť sťažovateľke trovy konania z titulu právneho zastúpenia na účet JUDr. M. R., advokáta, vo výške 275,94 (2 úkony á 130,16 eur + 2 x režijný paušál á 7,81 eur), taktiež do dvoch mesiacov od doručenia nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu

(sťažnosti) podľa ustanovenia § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Za zjavne neopodstatnenú možno považovať aj takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (III. ÚS 175/03).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podstatou námietok sťažovateľky boli jej tvrdenia o prierahoch v konaní okresného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. 27 C 221/2010 podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy

Ústavný súd už v rámci svojej doterajšej judikatúry viackrát vyslovil, že k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy by nepochybne došlo vtedy,

ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, t. j. ak by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu (žalobe) fyzickej alebo právnickej osoby (I. ÚS 35/98, II. ÚS 8/01). Spôsobenie zbytočných prietáhov v konaní súdom môže založiť porušenie základného práva účastníka súdneho konania na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v zmysle čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy, ale neznamená spravidla aj odmietnutie spravodlivosti majúce za následok porušenie základného práva upraveného v čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 8/01).

V systematike ústavy sú primeraná celková dĺžka, tempo a plynulosť súdneho konania obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a nie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (III. ÚS 223/03, III. ÚS 165/2005).

Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov teda v zásade nespadá pod ochranu čl. 46 ods. 1 ústavy, pokiaľ jeho porušenie nedosahuje takú intenzitu, že s ohľadom aj na ďalšie konkrétne okolnosti daného prípadu (najmä predmet konania, teda čo je pre sťažovateľa v stávke, stav namietaného konania v čase rozhodovania ústavného súdu a pod.) by bolo možné uvažovať o odmietnutí spravodlivosti (napr. IV. ÚS 242/07).

Zo sťažnosti je zrejmé, že okresný súd neodmietol v právnej veci sťažovateľky konať, konanie nezastavil ani iným procesným úkonom nedal najavo, že nemieni vo veci sťažovateľky meritórne rozhodnúť. Pritom je potrebné zdôrazniť, že namietané porušenie označeného základného práva sťažovateľka odôvodňovala len poukazom na zbytočné prietahy v súdnom konaní. Sťažovateľka teda nepreukázala, že by postup okresného súdu mohol viesť k záveru o existencii príčinnej súvislosti medzi jeho konaním a možným porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Sťažnosť je preto z hľadiska namietaného porušenia základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy zjavne neopodstatnená.

Z uvedených dôvodov ústavný súd sťažnosť sťažovateľky v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú už pri jej predbežnom prerokovaní.

2. K namietanému porušeniu práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

Sťažovateľka napriek právnemu zastúpeniu členom advokátskej komory v petite svojej sťažnosti nepomenovala konkrétne právo garantované medzinárodným záväzkom uvedeným v čl. 6 ods. 1 dohovoru, čo štandardne vedie k odmietnutiu sťažnosti pre nesplnenie zákonných náležitostí. V okolnostiach prípadu so zreteľom na celý obsah sťažnosti však ústavný súd podľa obsahu ustálil predmet konania tak, ako to je uvedené v záhlaví tohto rozhodnutia.

Požiadavka na prerokovanie a rozhodnutie veci v primeranej lehote tvorí v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) jeden z osobitných aspektov práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Podľa ESLP primeranosť dĺžky konania musí byť posudzovaná podľa konkrétnych okolností prípadu berúc do úvahy kritériá uvedené v jeho judikatúre, a to najmä zložitosť veci, správanie sťažovateľa a postup orgánov prerokovávajúcich vec, ako aj význam predmetu sporu pre sťažovateľa (napr. Jóri c. Slovenská republika, rozsudok z 9. novembra 2000, § 51). Uvedené kritériá ESLP teda neaplikuje mechanicky, ale pragmaticky s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu.

Ústavný súd konštatuje, že z textu sťažnosti podanej sťažovateľkou vyplýva neefektívny postup okresného súdu v období od 23. júna 2011, ktorý môže mať vplyv na primeranú dĺžku konania pred okresným súdom. Uvedený postup okresného súdu spočíva v tom, že súd síce určoval jednotlivé pojednávania vo veci, ale bez akéhokoľvek ďalšieho postupu vo veci, napr. využitia iných zákonných postupov na zabezpečenie účasti na pojednávaní.

V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že účinným prostriedkom ochrany základného práva na konanie bez zbytočných prietáhov a v primeranej lehote je v zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu podanie sťažnosti na prietahy v konaní podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“). Účinnosť takého právneho prostriedku ochrany pred zbytočnými prietahmi v súdnom konaní potvrdzuje aj znenie zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý vo viacerých ustanoveniach zdôrazňuje povinnosť sudcu konať bez zbytočných prietáhov a ustanovuje za také prietahy aj disciplinárnu zodpovednosť [§ 2 ods. 2, § 30 ods. 4, § 52 ods. 1, § 116 ods. 1 písm. b) a § 118 ods. 1 citovaného zákona]. Inak povedané, keďže proti sudcovi všeobecného súdu, ktorý koná so zbytočnými prietahmi, môže predseda okresného súdu iniciovať dokonca aj disciplinárne konanie, sťažnosť na prietahy v zmysle citovaného zákona treba rozhodne považovať za účinný prostriedok nápravy. Okrem toho ústavný súd poznamenáva, že vyčerpanie účinného prostriedku nápravy, ktorý ustanovuje zákon o ústavnom súde, nie je v rozpore ani s príslušnými ustanoveniami dohovoru.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh ústavný súd nezistil dátum doručenia sťažnosti na prietahy v konaní predsedovi okresného súdu. Podľa tvrdenia sťažovateľky to bolo 26. novembra 2012. Sťažovateľka sa ďalej nezmieňuje o tom, či v čase vypracovania sťažnosti adresovanej ústavnému súdu (10. januára 2013) bola už jej sťažnosť predsedom okresného súdu vybavená, a ak áno, tak akým spôsobom. Sťažnosť sťažovateľky bola ústavnému súdu doručená 15. januára 2013, teda menej ako dva mesiace odo dňa sťažovateľkou tvrdeného doručenia sťažnosti na prietahy v konaní okresnému súdu.

Ústavný súd pripomína, že formálne uplatnenie sťažnosti na prietahy v konaní orgánu štátnej správy súdov štandardne považuje za dôvod na odmietnutie sťažnosti, ktorou sa namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v neprimeranej lehote (m. m. IV. ÚS 278/04, IV. ÚS 306/04, IV. ÚS 74/05). Vzhľadom na to, že od doručenia sťažnosti na prietahy v súdnom konaní okresnému súdu do doručenia sťažnosti ústavnému súdu uplynul relatívne krátky čas na zjednanie nápravy, posúdil

ústavný súd podanie sťažnosti na prietahy podľa zákona o súdoch zo strany sťažovateľky iba ako formálny úkon, ktorému nemožno pripísať účinky, ktoré by inak takáto sťažnosť mohla mať, ak by predsedovi okresného súdu bola poskytnutá primeraná (rozumná) lehota na prijatie opatrení na ukončenie súdneho konania v primeranej lehote (podobne II. ÚS 376/06, IV. ÚS 48/06, II. ÚS 390/06). Postup sťažovateľky v okolnostiach daného prípadu preto podľa ústavného súdu nemožno považovať za splnenie požiadavky namietania prietahov v konaní pred orgánom štátnej správy súdov.

Posudzujúc sťažnosť podľa stavu v čase jej doručenia ústavnému súdu ju ústavný súd v tejto časti z uvedených hľadísk vyhodnotil ako predčasne podanú, preto ju podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako neprípustnú.

Ústavný súd však pripomína, že prípadné dlhšie obdobie nečinnosti všeobecného súdu, respektíve iné jeho konanie (neefektívny, nesústredený postup súdu), ktoré by boli v príčinnej súvislosti s porušovaním základného práva na konanie bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy alebo práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, by mohlo byť nezlučiteľné so zaručenými ústavnými právami a právami zaručeným medzinárodným záväzkom obsiahnutým v dohovore, zvlášť ak ide o vec, ktorú ústavný súd charakterizuje ako „statusovú“.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. apríla 2013